

Kutatási zárójelentés

A mélyinterjúkon és dokumentumokon alapuló kutatás adatgyűjtő szakasza 2012 elején lezárult, az összefoglaló tanulmány elkészült, könyv formájában történő kiadása folyamatban van.

A kutatás főbb megállapításai: a „régiek” tulajdonában levő, a rendszerváltás utáni évtizedben dinamikusan növekvő közép- és nagyvállalkozások jelentős részének megtört a lendülete, megállt a növekedése a kétezzer utáni években (még a 2008-ban kezdődő gazdasági világválság előtt).

A különbségek és a hasonlóságok összegyűjtése és összehasonlítása azt is segít megérteni, hogy a „régiek” a felhalmozott kulturális, kapcsolati és a tudástőküket miért elsősorban a rendszerváltást megelőző és követő években, az újak pedig az ezredforduló utáni időszakban működtették sikeresen.

A vállalkozók „kemény” szociológiai jellemzői nem magyarázták a teljesítmények közötti különbségét.

A vállalkozók két csoportjának eltérő életútja, az életük során (iskolákban és iskolán kívül) szerzett tudás, készségek és kapcsolatok hozzájárulhattak a kétezres évek fejleményeihez. Az iskolán kívüli tanulás tereinek különbségei is befolyásolták a teljesítményeket. A „régiek” jellemzően a szocialista nagyvállalatokban, szövetkezetekben, illetve a szocializmus legális és illegális magángazdaságában tettek szert vezetői tapasztalatokra, üzleti kapcsolatokra. Az „újak” csoportjának tagjai viszont nagy számban tanultak az új hazai magángazdaságban, szüleik vállalkozásában vagy külföldi tulajdonú cégeknél. Sokan vállaltak közülük munkát külföldön, így megismerhették a fejlett piacgazdaságok vállalatainak működés módját, üzleti kultúráját.

Fontos magyarázó tényező az „újak” és a „régiek” életkora közötti jelentős különbség.

A vállalkozások tulajdonságai közül az ágazatok, iparágak között nem mutatott jelentős eltérést. Nem találtunk jelentős különbséget a „régiek” és az „újak” vállalkozásainak innovációs teljesítményében sem. A két csoportnak az államhoz fűződő kapcsolatai – az állami támogatások és kedvezmények gyakorisága, az állami vásárlások részesedése – is hasonló volt.

Jelentős különbségeket regisztráltunk a két csoport között a piaci viselkedésben – a piacra lépés, a piacok, a piaci részek és a verseny eszközök kiválasztásában és alkalmazásában is. A „régiek” jelentős része túlbecsülte a rendszerváltás utáni évek egyszeri, nem ismételtető piacbővítésének terjedelmét és időtartamát és ezért nem tervezett piacváltásra kényszerült az ezredforduló után. Többen közülük a vállalati ingatlan vagyon egy részének forgalmazásával, bérbe adásával igyekeztek áthidalni részesedésük, forgalmuk csökkenését a termék- és szolgáltató piacokon.

Az újak előnye a kétezres években nemcsak abból fakadt, hogy őket nem terhelte a szocializmus öröksége, hanem abból is, hogy a régieknél jóval alaposabb tudással rendelkeztek a létező kapitalizmus működéséről.